

SZÓKE VIKTÓRIA – KOVÁCS LÁSZLÓ
FÖLDRAJZI TEMATIKUS SZÓTÁR. THEMATISCHES
WÖRTERBUCH GEOGRAPHIE. PUBLIKON KIADÓ, PÉCS, 2015

VARGA MÓNIKA

A Publikon Kiadó gondozásában, a Geographia Pannonica Nova sorozat 19. köteteként jelent meg az a 288 oldalas magyar-német német-magyar földrajzi tematikus szótár, amely külön fejezetekbe gyűjtve rögzíti a földrajztudomány klasszikus és modern területeinek legfontosabb kifejezéseit. A több mint 5000 szakszót és kifejezést tartalmazó tematikus szótár tartalmazza mind a német – magyar, mind a magyar – német irányt.

Jelen szótár hiánypótló kiadás, hiszen a nyomtatott szótárak között ezen nyelvpár viszonylatában nem találunk olyan szótárat, mely a földrajzi szaknyelvhez kapcsolódó szakszavak ekvivalenseit tartalmazza. A kötet szakszótárnak tekinthető, mivel „egy bizonyos szakma, szakterület, tudományterület szakmai kérdéseivel és szókincsével kapcsolatosan nyújt információt”, jelen esetben a szótár a földrajztudomány, azaz a földrajzi szaknyelv szakszókincsét dolgozza fel. A szótár méretét tekintve középszótárnak tekinthető, fajtáját tekintve kétnyelvű szakszótár. A szótár makro- és mikrostruktúrája megfelel egy kétnyelvű szakszótárral kapcsolatos elvárásoknak. Az egyes szavakhoz megadott grammatikai információ minimális – német főnevek esetében csak a névelőt, illetve igék esetében a múlt idő segédigéjét közlik a szerzők. A szótáron tehát látható, hogy a szerzők a gyors, „problémamentes” kezelhetőséget tartották szem előtt, ezért csökkentették az egyes szavakhoz megadott információkat. A főnevek esetében a többes számok megadása ugyanakkor hasznos lett volna.

A szerzők földrajzi szaknyelvvvel foglalkozó közös tanulmányukban (*KOVÁCS ET AL.* 2016) a szaknyelvek hagyományos felosztása szerint a földrajz horizontális (témakörönkénti), illetve vertikális (a szaknyelv absztraktsági szintje szerinti) tagolását mutatják be. A szótár szerkezetéhez a földrajzi szaknyelv ezen horizontális felosztását veszik alapul és részben ezen felosztás, valamint *BORSY* (1998), *GEBHARDT ET AL.* (2011) és *TÓTH* (2002) mintájára tagolják és csoportosítják témakörökbe a szótár szaknyelvi szavait.

Az előszót követően a szótár felépítése (azaz a témakörök) mindkét irány esetében azonosak. Az első fejezetek általános földrajzi szavakat és azok ekvivalenseit rögzítik, majd a kutatáshoz és a terepgyakorlathoz kapcsolódó szakkifejezéseket és azok fordításait adják meg. Ezt követően a már említett horizontális felosztás alapján három nagy egység következik: a természetföldrajz

aldiszciplínáinak szókinccse, a társadalomföldrajz szókinccse, valamint a gyakoribb földrajzi nevek csoportjai.

Az egyes nagy egységeken belül a szakszókinccset témakörönként tovább bontották a szerzők; így a természetföldrajzon belül külön alfejezet foglalkozik a csillagászat, a térképészet és térinformatika, a meteorológia, a földtörténet, a geológia, a geomorfológia, az ásvány- és kőzettan, a talajföldrajz, a vízföldrajz, a biogeográfia és a környezetvédelem szókinccsével. A társadalomföldrajz szókinccse a népességföldrajz, a településföldrajz, a gazdaságföldrajz, a közlekedésföldrajz, a politikai földrajz, a turizmusföldrajz, illetve a vallásföldrajz alfejezetekre tagolódik. A településföldrajzi szókinccs külön említést érdemel: a szerzők a településfajtákat és a településszerkezetet leíró fontosabb kifejezések mellett (pl. magános település, láptelkes falu) a településeken megtalálható fontosabb intézményeket is felsorolják. A földrajzi neveknél a szerzők külön csoportban tárgyalják többek között a város- és országneveket, illetve a tájegységeket. Az egyes alfejezeteken belül a szavak alfabetikus sorrendben találhatóak.

Az egyes nyelvi irányok végén találhatóak a földrajzhoz kötődő mértékegységek, valamint földrajzzal kapcsolatos rövidítések rövid listái is. Ezeket mindkét irányban a szöszedet követi, azaz a szótár klasszikus betűrendes része, amely a tematikus rész szavait alfabetikus sorrendben tartalmazza. A kötet végén a részletes irodalomjegyzék hozzájárul ahhoz, hogy a téma iránt bővebben érdeklődők könnyebben tájékozódhassanak.

Helyesírás tekintetében a szótár magyar nyelvű és német nyelvű része egyaránt preskriptívnek tekinthető. A szerzők a német nyelv helyesírása során a Duden helyesírását, míg a magyar esetében a Magyar Tudományos Akadémia érvényes helyesírási szabályait vették alapul. A földrajzi nevek esetében az iránymutatók a Cartographia által kiadott atlaszok voltak.

Tartalmi és formai szempontokat is figyelembe véve a kötet jól használható. A szótár „gondolatmenete” (azaz a tárgyalt földrajzi alterületekre vonatkozó információ) letisztult, átgondolt és jól követhető a logikája – ennek köszönhetően a keresett szavak könnyen és gyorsan megtalálhatóak benne.

A szerzők a felsőoktatásban német földrajzi szaknyelvet tanulóknak illetve földrajzot hazánkban német nyelven tanulóknak ajánlják a kötetet, hiszen a szótár segítségükre lehet a szakszavak pontos megértésében és fordításában. Hasznos lehet a kötet ezen túl külföldi tanulmányok és tanulmányutak során is, valamint segítséget nyújthat német nyelvű publikációk írásában és fordításában egyaránt.

A horizontális (témakörök szerinti) felépítésnek köszönhetően a szótár tananyagként, illetve oktatási segédeszközként is funkcionálhat, ugyanis a földrajztudomány fontosabb kifejezéseit a földrajztudomány aldiszciplínáinak logikája szerint, jól körülhatárolható, „tanulható” egységekben tartalmazza.

IRODALOM

- BORSY Z.** (szerk.) (1998): Általános természetföldrajz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- GEBHARDT, H. – GLASER, R. – RADTKE, U. – REUBER, P.** (Hrsg.) (2011): Geographie. Physische Geographie und Humangeographie. 2. Aufl. Spektrum, Heidelberg.
- KOVÁCS L. – SZÓKE V.** (2016): Kognitív hálózatok és szaknyelvoktatás a földrajzi szaknyelv példáján. In: Balázs G. – Kovács L. – Szóke V. (szerk.) Hálózat kutatás – Hálózatok és (inter)diszciplínák. INTER – Magyar Szemiotikai Társaság, Budapest, pp. 124-132.
- TÓTH J.** (szerk.) (2002): Általános társadalomföldrajz I. Dialóg Campus, Budapest – Pécs.